

Hovedstandsættelse af Sct. Mogens Gade i Viborg

■ Af Civilingeniør
Thorkild Vestergaard,
Teknisk Forvaltning – Anlæg,
Viborg Kommune
tv@viborgkommune.dk

■ Ingeniør Peter Sørensen,
Teknisk Forvaltning – Anlæg,
Viborg Kommune
pes@viborgkommune.dk

Teknik- og Miljøudvalget samt Byrådet besluttede i 1991, at flere gader i det gamle Viborg skulle brostensbelægges i forbindelse med større anlægsarbejder, f.eks. i forbindelse med istandsættelse af ledninger. På denne måde kunne der leves op til ønsket om, at vejene i den gamle del af Viborg kunne få en udformning, der passer til bygningerne, og til ønsket om at bevare det visuelle miljø i den gamle middelalderby.

Overordnede beslutninger

Der blev fastlagt et generelt normalprofil bestående af en 5 m bred brostensbelagt vejbane afgrænset af bordurkantsten. Fortovene ønskes belagt med frilagte betonfliser (gågadefliser), og arealet mellem fliser og husfacaderne ønskes udført med piksten for at kunne optage skævhederne i facaderne. Piksten har i øvrigt altid været brugt hertil i det gamle Viborg. Belægningen foran porte og døre skal dog have chaussestensbelægning.

Viborg lampen blev valgt til gadebelysning i hele den ældre del af Viborg. Vi-

borg lampen er oprindelig byens gamle gaslygte, som nu er modificeret til elektricitet.

Inden ovenstående beslutning blev taget, var Gammeltorv ved domkirken og Nytorv brostensbelagte. I 1996 blev St. Sct. Hans Gade, som løber ind til Nytorv, istandsat. I 1998 var turen kommet til Nytorv Gyde, som forbinder Gammeltorv og Nytorv. Sct. Mogens Gade blev brostensbelagt i 1999 mellem Sct. Mathias Gade og Ll. Sct. Hans Gade, og endelig her i 2004 er den sidste del af Sct. Mogens Gade mellem Ll. Sct. Hans Gade og Reberbanen blevet brostensbelagt.

Sct. Mogens Gade

Sct. Mogens Gade er middelalderbydelens hovedgade. Den har formodentlig fået sit nuværende forløb i 1200-tallet. Gaden blev i løbet af 1400 - 1500-tallet den vigtigste færdselsåre mod nord. I dag er gaden ligeledes en af bydelens betydeligste og udgør en stor del af det gamle byområde, som er identisk med det, der betragtes som det gamle Viborg. Gaden har et let slynget forløb på langs af skrænten over Nørresø.

Gadebredden er typisk for middelaldergaderne på omkring 8 meter og består af en 1-2 etagers høj randbebyggelse. Bygningerne ligger i skel i en meget uensartet facadelinie og danner hermed et smalt og lukket gaderum. Bygningerne varierer en del i udtryk og alder, og gaden rummer fine eksempler fra middelalderens stenhuse, over 1800-tallets langhuse i

grundmur eller bindingsværk, helt frem til nutidens byggeri. Dette synsindtryk forstærkes af kig ind i forskellige grønne, stenbelagte gårdrum, som sammen med gadens inventar af lygtestandere danner en helstøbt gammel købstadsgade.

Indledende betragtninger vedrørende istandsættelsesarbejder i Sct. Mogens Gade

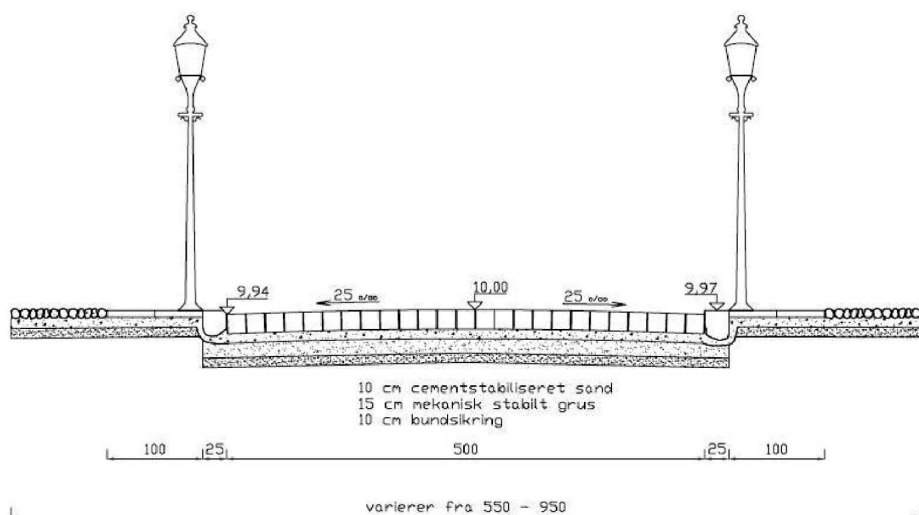
I efteråret 2003 blev der foretaget en Tv-inspektion af hovedkloakledningen og tilhørende stikledninger. Ledningerne trængte til istandsættelse. Da vejbane og fortove bar præg af ledningsejernes utallige gravearbejder med nedslidte fortove og meget lappet vejbelægning, blev det besluttet at foretage en gennemgribende istandsættelse af Sct. Mogens Gade.

Det var oprindeligt hensigten at foretage fornyelsen af kloakledningen ved opgravning. Efter at have indhentet oplysninger hos de øvrige ledningsejere blev det hurtigt klart, at gadens ringe samlede bredde, placeringen af de øvrige ledninger og kabler, samt en eklatant mangel på velegnede fundamenter under husene medførte, at ledningen i stedet blev renoveret med en strømppe fra Insituform. Strømpningen af hovedledning og stikledninger forløb helt som planlagt.

Gennem årene er der kommet mange forskelligartede elementer ind i gadebilledet, som ikke bidrager til at forskønne helhedsindtrykket af en gammel middelaldergade. Uheldigt udseende vejbelysningsmaster, moderne rødmalede, meget iøjnefaldende brandhaner, en påfaldende stor mængde installationsskabe i forskellige udseende og størrelser var, for at give nogle eksempler, med til at ødelægge gadens specielle miljø.

▶ Viborg lampen. Foto ingeniørstuderende Per Thoft Kærsgaard.

Tværsprofil

For få år siden var afmærkningen af parkeringsforbud med mange færdselstavler også med til at forringe oplevelsen af den gamle gade. Det blev i 1999 løst ved at etablere en P-zone med parkering forbudt uden for de afmærkede felter i hele den gamle bydel. Den nye afmærkning betød, at ca. 30 - 40 skilte i Sct. Mogens Gade kunne erstattes af 2 tavler.

Samarbejde med ledningsejere Ledningsejerne Energi Viborg (vand, el og drift af gadebelysning), TDC, TDC Kabel TV samt Beredskabsafdelingen blev ved arbejdets start inviteret på en spadseretur gennem Sct. Mogens Gade. Teknisk Forvaltning ville gerne redegøre for, hvorledes gaden skulle istandsættes, samt fortælle om vores visioner for gadens færdige udseende. Til meget stor glæde for teknisk forvaltning var alle ledningsejerne meget forstående over for synspunkterne om at få genskabt middelalderbyens hovedgade.

Resultatet blev, at næsten alle uønskede elementer, bortset fra nogle få stykker, som det ikke var teknisk/økonomisk forsvarligt at fjerne, blev enten flyttet væk fra husenes facader til placeringer, hvor de nu er helt eller delvis skjult, eller samlet i færre skabe.

Både Viborg Kommune og gadens beboere er efter arbejdets gennemførelse meget glade og tilfredse med resultatet. De har nu fået en smuk, historisk og oplevelsesrig gade. Istandsættelsen af gaden har endvidere fået den afledede affekt, at mange husejere efterfølgende er begyndt at istandsætte deres huse.

Pumpetorvet

Mellem den første renoverede del og den her omtalte strækning af Sct. Mogens Gade ligger et lille torv, til daglig kaldet Pumpetorvet. Navnet kommer af, at her stod og står Viborgs sidste offentlige vandpumpe.

Sct. Mogens Gade og Pumpetorvet var for nogle år siden åben for gennemkørende trafik. Trafikmængden var meget

stor for den smalle gade, ca. 5000 biler/døgn. Pumpetorvet blev for at gøre området mere fredeligt lukket i 1986 for gennemgående trafik fra St. Sct. Hans Gade og den Nordlige del af Sct. Mogens Gade. Pumpetorvet tjener nu kun som adgangsvej for de omkringliggende ejendomme og vendeplads for bilerne.

Disse forhold giver naturligvis nogle begrænsninger for torvets anvendelse.

For en halv snes år siden blev pumpetorvet istandsat. Den valgte rektangulære planløsning var ikke specielt velegnet til torvets uregulære form. Belægningen var

tillige kørt temmelig meget i stykker i løbet af de 10 år, så torvet trængte til en grundig istandsættelse.

Inden teknisk forvaltning havde fået taget stilling til, hvad der skulle ske med torvet, havde en af byens kendte borgere, Peder Nybo Jensen – Nybo Jensen Konfektion A/S, tilbudt at betale for at indbygge den gamle Pumpe i en vandkunst, samt opstilling en ny rundebænk med et træ i midten.

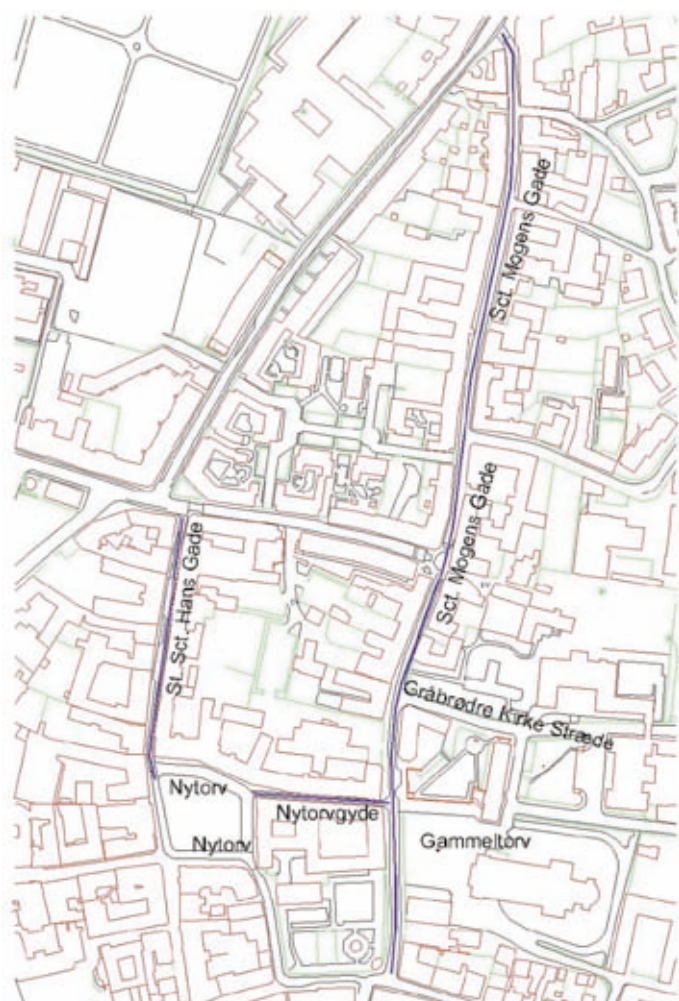
Teknisk forvaltning udarbejdede herefter tegninger for torvets fremtidige udseende på baggrund af Arkitekt Jørgen Nis Ley's kreative oplæg. Projektet er efterfølgende stort set gennemført.

Der er mange historiske traditioner om rundebænke i Viborg. Gennem mange år stod der en rundebænk i krydset Randersvej og Ibsgade. Ved denne bænk mødtes mange af byens borgere for at drøfte forholdene i Viborg. Gennem årene har den stigende trafikmængde på Randersvej medført, at det ikke længere er så attraktivt at opholde sig på bænken som tidligere. Peder Nybo Jensen ville gerne med sin gave prøve at genskabe denne tradition, selv om rundebænken har fået en anden placering.

Arbejdets gennemførelse

Arbejdet med rydning af den gamle belægning og udgravning af vejkasse og vejafvanding blev igangsat den 1. april 2004

Kort over området.

Vejbane og fortov inden ombygningen. Foto ingeniørstuderende Per Thoft Kærsgaard.

Eksempel på placering af installationsskabe efter ombygningen. Foto ingeniørstuderende Per Thoft Kærsgaard.

Kørebane og fortov efter ombygningen. Foto ingeniørstuderende Per Thoft Kærsgaard.

og blev udført af en ekstern entreprenør. Hen ad vejen viste det sig, at det var nødvendigt at udskifte /reparere tagnedløbsbrønde og stikledninger.

Inden arbejdet blev igangsat var der udtaget jordbundsanalyser, som viste, at en del af strækningen havde en klasse 1 forurening, som følge af udsivninger fra et gammelt renseri.

Ledningsejerne var i god tid inden arbejdets påbegyndelse blevet spurgt om, hvilke planer de havde. For stort set alles vedkommende drejede det sig kun om mindre vedligeholdelsesarbejder.

På et tidspunkt gik det op for ledningsejerne, godt hjulpet på vej af forvaltningen, at det ville afstedkomme betragtelige omkostninger, hvis man på et senere tids-

punkt skulle grave op til nye ledninger og kabler. Ledninger blev udskiftet eller repareret, kabler blev fornyet og fremtiden sikret med nye trækrør. Endelig havde forvaltningen bedt om, at alle installationer, som ikke var i drift, eller anlæg som ikke længere blev benyttet, blev fjernet.

På trods af den øgede arbejdsomfang og den forurenede jord valgte forvaltningen at fastholde tidsplanen ud fra den betragtning, at lettere kaos var at foretrække i en kortere periode, end en længere periode med smårod. På denne måde blev perioden med parkeringsproblemer også kortere, idet beboerne kunne parkere på den færdige vejkasse eller komme ind til parkeringspladserne i gårdene.

Før og under arbejdet blev der satset på en god information af borgerne i form af informationsbreve og deltagelse i møder. Det havde den ønskede effekt, idet der var meget lidt utilfredshed.

Under den første fase af projektet var gaden gravet op fra facade til facade, så det kun var muligt at færdes til fods. Beboerne fulgte projektet med interesse, syntes det blev et pænt resultat og glædede sig til det blev færdigt.

Så snart den første strækning af vejkassen var færdig, gik kommunens brolæggere i gang med belægningerne. På grund af den meget uregelmæssige facade-linie, samt mange store fremspringende trapper har det ikke været muligt at føre fortovene igennem i fuld bredde. Der er faktisk enkelte steder, hvor der slet ikke var plads til fortovet. For at kompensere for disse forhold er der lagt gennemsnitsglatte brosten ud i vejbanen for at kompensere for det manglende fortov. De steder, hvor fortovet helt mangler, er der lagt

Eksempel på placering af installationsskabe før ombygningen. Foto ingeniørstuderende Per Thoft Kærsgaard.

ganglinier over til fortovet på den modsatte side af gaden. For at sikre fremdriften mod vejrliget blev der anvendt en afskærmning på hjul, der kunne anvende bordurkantstenene som skinner. Gaden blev åbnet i etaper efterhånden, som den blev færdig.

Efter gaden færdiggørelse har den været besøgt af arbejdsgruppen: Handicapeget by - Viborg. Arbejdsgruppen udtalte, at

Pumpetorvet efter ombygning. Foto ingeniørstuderende Per Thoft Kærsgaard.

Børn ved vandpumpen under gadens indvielsen. Foto ingeniørstuderende Per Thoft Kærsgaard.

til trods for brostensbelægningen og anvendelsen af andre uregelmæssige overflader bar projektet præg af gennemtænkte løsninger og var meget handicapvenlig.

Medens belægningen i Sct. Mogens Gade Blev gjort færdig var projektet til vandkunsten på Pumpetorvet blevet udført. Det blev lidt mere omfattende end forudset, idet installationerne til vandkunsten nødvendiggjorde, at nogle stærkstrømskabler måtte omlægges, Vejafvandingen måtte tilpasses til det nye projekt, der skulle trækkes nye kabler til vejbelysning og føres vand og el frem til vandkunsten. Belægningsarbejderne forløb planmæssigt.

Der blev talt lidt frem og tilbage om vandkunsten kunne belyses. Resultatet blev, at belysningen blev udført ved hjælp af lysledere. Der blev placeret en lysleder i pumpens tud og et antal under vandet rundt i bassinet omkreds. Det giver et pænt diffust lys, som oplyser vandkunsten uden at virke dominerende

Gadens indvielse

Den 11. oktober 2004 blev Sct. Mogens Gade officielt indviet af formanden for Teknik- og Miljøudvalget, Jens Chr. Lund, efterfulgt af taler af Peder Nybo Jensen og formanden for beboerforeningen, Henrik Hjort Hansen. Alle gav udtryk for deres tilfredshed med det færdige resultat og stor ros til brolæggerne. Der deltog ca. 250 personer i indvielsen af gaden, heraf var godt 150 personer gadens beboere. Alt i alt en god og festlig dag.

Indtil for et par år siden blev der en gang årligt i juni afholdt en udstilling, hvor de lokale kunstnere udstillede nogle få eksemplarer af deres værker. Udstillingen bar samtidig præg af et arbejdende værksted, idet de 30 - 40 udstillende kunstnere arbejdede på stedet.

Den kunstneriske aktivitet suppleret med godt traditionelt jazzmusik og koldt fadøl gjorde udstillingen til en publikums-succes og var dermed som optakten til de følgende dages – åbne atelierdøre – medvirkende til at gøre de lokale kunstneres atelier velbesøgt.

Kunstnerne og beboerne i Sct. Mogens Gade er begyndt at tale om at flytte arrangementet tilbage til Pumpetorvet. Hvis det lykkes, vil det være en perfekt afslutning på et vellykket renoveringsprojekt. ■

Annoncetelefon

9863 1133